

Örkény István

KEREPLŐ¹

Cuppogott a hó a talpuk alatt.

- Stefi szép lány - mondta Szilágyi. - De még milyen szép! Tündöklő, igézetes.

Lomhán járt, mint akinek idegen közeg a föld, mint a jégmadárnak a jégmező.

Aki messziről látta, önkéntelenül arra gondolt, hogy talán tud repülni, csak nem akar.

- Szépnek szép - ismételte tünődve. De hiányzik belőle valami.

Hajmásinak földbe gyökerezett a lába. Kemény szó Szilágyitól, aki egy éve és hét hónapja bevallotta neki, hogy szereti Stefit, de azóta is, elszánt, szűkszávú makacssággal, csak annyit volt hajlandó mondani, hogy szereti. És semmi közelebbit. Mintha nem volna se miért, se ám, se de. És most egyszerre, mint egy felszökkenő gejzír, ez a vallomás!

Utánairamodott.

- Mit mondtál? Hogy hiányzik belőle valami?

- Nem vetted észre?

- De észrevettem - mondta Hajmási. - És elgondolkoztam. Csak hát én nem ismerem olyan jól, mint te. Hát mi hiányzik belőle?

- Elárulom neked - mondta Szilágyi. - A lélek melege.

És megállt. Szilágyinak időnkint meg kellett állnia. Az volt a szokása, hogy könyvekkel megtömött aktatáskáját ide-oda lóbálja, s az gyakorta beakadt a térde közé.

Aztán tovább taposták a havat, gondokba merülve. Később - már a Rákóczi úton - Hajmási arra kérte Szilágyit, hogy legyenek tárgyilagosak. Stefi megérdemli.

¹ Örkény István: *Fiatal koromban. Új Írás*, 1970, 8. 77-78.; újabb kiadás: Örkény István: *Novellák*. Sajtó alá rend. Háy János, Radnóti Zsuzsa. Budapest, 2002. I.: 7-9., 14-16. Örkény megjegyzése novellájához: „Egy új kötet anyagát, *Válogatott novelláimat* keresgéltem össze. Eközben innen-onnan, fiókok aljáról, egy régen megszűnt képes újság kivágott hasábjairól előkerült néhány novellám, amelyeket a mindent gyógyító feledés jóvoltából teljesen kiradíroztam emlékezetemből. Pályám elején, tehát a háború előtt írtam őket, de hogy mikor, arról sejtelmem sincs. Évszámokat nem írtam rájuk; ezt nem tartottam szükségesnek. Valószínűleg azt hittem, hogy mindegyik új novellám egy új időszámítás kezdetét jelenti. A *Kereplő* című legelső írásaim közül való; erre azért emlékszem, mert minden szerkesztő, utálkozó arckifejezéssel az arcán, visszaadta. Pedig öt darab volt belőle (*Első kereplő* stb.), de a többi elveszett. A *nagy küldetés* megjelent a Bethlen Margit szerkesztette *Tükör* című képeslapban; erre nemcsak azért emlékszem, mert a lapkivágás megmaradt, hanem mert nyolc pengő honoráriumot kaptam érte. Az utolsó kettő a fiókomban húzódott meg, szerényen; e szerénységre minden okuk megvolt. Akárhogy számolom, ez harminc év. Mai szemmel nézve elég ártalmatlan novelláknak látszanak, a maguk idejében azonban felbőszítették a szerkesztőket, amit persze egy csöppet sem bántam. Fiatal fővel én is azt akartam, amit azóta is minden fiatal: úgy húzni meg a klozetot, hogy rámdőljön a ház.

- Gondoljunk, mondotta, arányos termetére, ovális arcocskájára, mély tűzű, meleg tekintetére. Ő mint kívülálló, nem akarja Szilágyit befolyásolni. De ami tény, az tény. És a tényeket nem lehet letagadni.

- Miféle tényre gondolsz? - kérdezte Szilányi. - Arra, hogy Stefi szép?

- Pontosán erre gondoltam. - Csak nem találta meg ezt a találó kifejezést.

Ő, sajnos, mindig nehézkes volt a fogalmazásban. Érez valamit, s amit érez, az helyes, de a kellő szót sehogy se tudja megtalálni. Nem így Szilágyi! Ami a szívében, az a nyelvén. Minden megállapítása telitalálat. Mint ez, például: „Stefi szép!”

Szilágyit felvillanyozta az elismerés. Büszkeségében megszorította a lépést, de megint belebonyolódott az aktatáskájába. Eközben körülbelül a Szentkirályi utca sarkán - elkomorult, majd el is borult az arca. Azt mondta, kikívánczik belőle egy vallomás. De amit mondani fog, az maradjon titok.

- Én hallgatok, mint a sír - nyugtatta meg Hajmási.

- Mit akarsz mondani?

- Én attól félek - kezdte, hangját lehalkítva Szilágyi, - hogy Stefi szépsége, ez a nyilvánvaló és tagadhatatlan szépség üres álarc csupán. Néha ránézek, és elfog a kétség. Mi van mögötte? És van-e egyáltalán mögötte valami? Légy szíves, mondd meg őszintén a véleményedet.

- Nem fogsz meggyűlölni? Nem fogsz megsértődni?

Szilágyi megígérte, hogy nem.

- Hát akkor megmondom. Egyenesen a szemedbe megmondom. Stefiben nincs meg a lélek melege... És most tégy velem, amit akarsz.

Szilágyi egyelőre nem tehetett semmit, mert az aktatáskájával volt elfoglalva. Csak nagyvártatva, már a Rókus-kórház sarkán ismerte el, leplezetlen fájdalommal a hangjában, hogy Hajmási megállapítása igaz.

- Persze - tette hozzá, hogy enyhítse az ítélet ridegségét -, ehhez még hozzá kell tenni valamit.

- Mit? - kérdezte Hajmási kíváncsian.

- Hogy szép. Hogy tündöklő. Bár lehet, hogy elfogult vagyok. Felelj nyíltan, kedves barátom.

- Nem vagy elfogult - ismerte el Hajmási. - Nyúlánk termet, finom vonások, festői színek... De valami - ne vedd zokon a megjegyzésemet -, valami kevés, valami apróság mégis hiányzik belőle.

- A lélek melege - sóhajtott Szilágyi. - Ne kerüljessük. Köszönöm neked az őszinte szót.

- Ez így egy kissé kegyetlenül hangzik - vigasztalta kesergő barátját Hajmási. - Stefinek szembetűnő érdemei is vannak.

- Hogy szép?- kérdezte Szilágyi.

- Hogy szép - bólintott Hajmási.

Eleredt a hó. Szilágyi a hóna alá fogta aktatáskáját, Hajmási fölhajtotta télika-bátja prémgallérját. Még hosszúnak ígérkezett a beszélgetés.

(1938)